

A Politikatörténeti Intézet az első világháború centenáriuma alkalmából [Hadszínház és hátszín](#) címmel egy átfogó projektet indított, ami széles körben lehetővé teszi a társadalmi emlékezet közös formálását. 2014. évi témánk "*Emlékezés, emlékezet*" volt, ehhez kapcsolódtak rendezvényeink, így filmklubunk [2014–2015-ös évada](#) is. Tavaly a *nagy háború következményeivel*, a két világháború közötti időszakot bemutató alkotásokkal foglalkoztunk tizennégy részes sorozatunkban, ennek részletes programját [itt találja](#). 2016-17-es évadunk ezt a sort folytatva a második [világháborúval foglalkozó filmekből](#) válogatott.

(Az ANNO Filmklub korábbi évadjairól, vetítéseiről [itt olvashat...](#))

Az Anno Filmklub 2017-2018-as évada

Fonákjáról a 20. század (vígjátékok és szatírák)

„Utálom az egész 20. századot” - énekelte Nagy Feró, és megértjük, ha valaki így érez az emberiség történetének legvéresebb évszázadával kapcsolatban. Most mégis megpróbálunk kínunkban nevetni, és vígjátékokon és szatírákon keresztül, például a fajvédőktől szorongatott Nyúl Béla és a modernitás fogaskerekei közé szorult Charlie Chaplin segítségével mutatjuk be a 20. század legjelentősebb politikatörténeti eseményeit és legfontosabb társadalomtörténeti jelenségeit.

Részvételi szándékát kérjük, az info@phistory.hu email címen vagy a 06-1-301-4920-as telefonszámon jelezze. Köszönjük!

PROGRAM

**1. A „kisember” a 20. században
2017. október 11. (szerda) 17.00**

WOODY ALLEN: ZELIG

(magyarul beszélő, amerikai vígjáték, 76 perc, 1983)

Amerika imádja a szenzációkat, Leonard Zelig pedig maga a csoda. Úgy próbál menekülni élete konfliktusaitól, hogy a lehető legtökéletesebben alkalmazkodik környezetéhez. Ez idővel olyan jól megy neki, hogy képes lesz teljesen idomulni bárkihez, bármihez. A kaméleon-ember sokáig ébren tartja az emberek millióinak érdeklődését. Az átváltozó-művészt tanulmányozó pszichiáternő hamarosan az élettársa lesz az egyéniség nélküli embernek, akinek gyógyulási folyamatát egy egész ország kíséri figyelemmel - és Zelig története igazán bővelkedik fordulatokban.

Vendégünk: **ERŐS FERENC** szociálpszichológus

2. Életmódreform-mozgalmak a 20. század elején

2017. október 25. (szerda) 17.30

ALAN PARKER: PROMENÁD A GYÖNYÖRBE

(magyarul beszélő, amerikai vígjáték, 120 perc, 1994)

Zabpehely-készítményeinek hála, dr. Kellogg a század elején multimilliomossá, neve pedig fogalommá vált, bár ez a jó doktor számára úgyszólván közömbös volt. Hiába nyomakodtak körülötte szélhámósok, sarlatánok, szerencselovagok ezerszám, őt csak az egészséges életvitel foglalkoztatta. A gazdagok tülekedtek, hogy bejussanak méregdrága szanatóriumába, ahol valóban egyedülálló módszerekkel ápolták testüket-lelküket. Szex: semmi. Beöntés: rengeteg. Hideg zuhany: naponta. És olykor csak műtéttel lehet a tisztátlan vágyakat örökre elűzni.

Vendégünk: **DETRE KATALIN** történész

3. Oroszországi forradalom

2017. november 8. (szerda) 17.30

GOHÁR PÉTER: HAGGYÁLLÓGVA VÁSZKA

(magyar-orsz filmszatíra, 85 perc, 1996)

Vászka, a pityeri tolvaj szívességet tesz Ványkának, a falusi rablónak. A két zsvány ettől kezdve elválaszthatatlan egymástól. Kifosztják az állami széfekeket a vérehullató szardínia és a vezérfonal segítségével, ám nem tudnak túljárni Zinovjev elvtárs eszén, aki Fegykéval együttműködve elfogja Vázkát. Most Ványkán a sor, hogy viszonzza Vászka szívességét? A film 1996-ban a Magyar Filmszemle fő-, rendezői-, valamint operatőri díját nyerte el, ezzel Gothár Péter rendező filmjei két egymást követő évben (A részleg, 1995) is elnyerték a legnagyobb magyar filmszakmai elismerést.

Vendégünk: **FÓRIS ÁKOS** történész doktorandusz (ELTE BTK)

4. Kapitalizmus, iparosodás, „elidegenedés”

2017. november 22. (szerda) 17.30

CHARLIE CHAPLIN: MODERN IDŐK

(amerikai vígjáték, 87 perc, 1936)

Chaplin filmje a mindennapi élet elgépiesedésének szatirikus - ugyanakkor érzelmes víziója. Charlie, a kisember bekerül a modernkori pokolba, azaz egy gyárba. A futószalagnál végzett monoton munka miatt az örültek házába kerül. Felépülése után véletlenül belekerül egy utcai zavargásba, emiatt börtönbe zárják. Szabadulása után megismerkedik egy árva lánnyal, akit a gyámhatóság intézetbe akar zárni. A lány ennivalót lop, Charlie pedig nem tud fizetni az étteremben, emiatt mindketten újra börtönbe kerülnek. Charlie könnyes-kacagtató kalandokon keresztül végigjárja a modernkori pokol bugyrait. Habár '36-ban már létezett a hangosfilm és ez az a film, ahol először volt hallható Chaplin hangja egy nonszensz dalban, a szakértők ezt a filmet tartják "az utolsó nagy némafilm-komédiának". A hangtechnika tükrözi Chaplin ellenállását a változással (vagyis a hangosfilmmel) szemben, ez a film egy nagy korszaktól való búcsúzásnak is felfogható. Chaplin talán legnépszerűbb filmje.

Vendégünk: **FÖLDES GYÖRGY** történész

5. A Horthy-korszak és a fajvédő mozgalom

2017. december 6. (szerda) 17.30

FÁBRI ZOLTÁN: HANNIBÁL TANÁR ÚR

(magyar filmdráma, 90 perc, 1956)

A tragikomédia főhőse egy jelentéktelen külsejű, apolitikus kisember: Nyúl Béla középiskolai tanár. Hannibál pun hadvezér halálának körülményeiről írott teljesen ártatlan tanulmánya miatt a politikai jobboldal, a fajvédő demagógia támadásának középpontjába kerül, amely végül is halálát okozza.

Vendégünk: **PAKSA RUDOLF** történész

6. A Harmadik Birodalom

2018. január 10. (szerda) 17.30

CHARLIE CHAPLIN: A DIKTÁTOR

(feliratos, amerikai vígjáték, 120 perc, 1940)

Az első világháborús veterán zsidó borbély a megszólalásig hasonlít országának diktátorára, Hynkelre. A borbély azonban háborús sérülése miatt egészen a harmincas évekig amnéziában szenvedett, ezért meglepetésként éri az időközben bekövetkezett változások.

A zsidó borbély és a diktátor kettős szerepében remeklő író-rendező - valóságkutató beállítottságához híven - nem politikailag, hanem emberileg, vagyis embertelenségében leplezi le a Führert: kisszerű, korlátolt és beképzelt alak, aki hatalmát mindezek leplezésére (is) használja, miközben gesztusai állandóan leleplezik. Az ő ellenpólusaként jelenik meg a film végén maszk nélkül békeszónoklatot mondó Chaplin, mint értelmes-érzelmes lény, aki Hitler pályájának felívelése idején (!) vigasztalt és mozgósított azzal, hogy egy senkinek ábrázolta az istenített vezért.

Vendégünk: **KARSAI LÁSZLÓ** történész

7. Koreai (és vietnami) háború

2018. január 24. (szerda) 17.30

ROBERT ALTMAN: MASH

(magyarul beszélő, amerikai filmszatíra, 116 perc, 1970)

Minden idők egyik legsikeresebb háborús vígjátékát 5 Oscar-díjra jelölték, és egy arany szobrocskát el is nyert. Ez a film indította el az azóta világhírűvé vált Robert Altman rendezői karrierjét, aki csupa nagyszerű színészt válogatott háborús börleszkjéhez. A történet a Koreai háború idején játszódik egy mozgó katonai kórházban. A főszereplő sebészek minden erejükkel azon vannak, hogy a maguk módján enyhítsék a katonaélet elviselhetetlenségét. Hangszórókon át közvetítik egyik társuk szerelmeskedését, lelopják a budi falát a főnővér elől: nem szűkölködnek fantáziában és humorban, csupán egy tulajdonságukból van a szokásosnál egy kicsit kevesebb: gátlásból.

Vendégünk: **BALOGH ANDRÁS** történész

8. Hidegháború

2018. február 7. (szerda) 17.30

STANLEY KUBRICK: DR. STRANGELOVE, AVAGY RÁJÖTTEM, NEM KELL FÉLNI A BOMBÁTÓL, MEG IS LEHET SZERETNI

(hangalámondásos, amerikai sci-fi, 91 perc, 1964)

Egy amerikai légitámaszpont vezetője betegesen rögeszmés: azt hiszi, a kommunisták Amerika elpusztítására készülnek, ezért útnak indítja bombázóit a Szovjetunió ellen. Az amerikai elnök - tudomást szerezve az őrült tábornok szörnyű tettéről - azonnal felveszi a kapcsolatot az oroszokkal, akik elárulják, hogy szinte semmit sem tehetnek: ha országukat bármilyen támadás éri, egy leállíthatatlan automatika azonnal atomcsapást intéz az Egyesült Államokra.

A film akkor készült, amikor a világnak először kellett komolyan szembenézni egy atomháború lehetőségével - a kubai rakétaválság, a Kennedy-gyilkosság és a vietnámi háború kezdetének kora ez. Kubrick kíméletlen satírája nem csak szellemisége és háborúellenes üzenete miatt örökérvényű, hanem technikai újításai, képi világa révén is. Talán a legjellemzőbb példa a film hatására, hogy amikor Ronald Reagan első elnöki napját töltötte a Fehér Házban, megkérdezte kísérőitől, miért nem mutatják meg neki a stratégiai tanácskozótermet, ahonnan a nemzetközi hadviselés irányítható. A személyzet zavarba jött, ugyanis ez a terem csak Kubrick filmjében létezett, a valóságban nem - de a rendező annyira tökéletesen és hatásosan ábrázolta a filmben, hogy Reagan valóságosnak gondolta, mint ahogy bizonyára sokan mások is.

Vendégünk: **ROMSICS GERGELY** történész

9. Államszocializmus 1.

2018. február 21. (szerda) 17.30

TÍMÁR PÉTER: EGÉSZSÉGES EROTIKA

(magyar vígjáték, 88 perc, 1985)

A kelet-európai szocializmus vígjátéka a pusztaság közepén álló "Iada" (szemmel láthatólag: láda) melléküzemágban játszódik, ahol nejlonpongyolás nők szegelik össze, majd feszegetik szét az eladhatatlan ládákat. A tűzveszélyes üzemben lopott benzint tároló ügyeletes tűzoltó az üzlet fellendítése érdekében rejtett kamerákat szerel fel, és a környék vezetői ládavasárlás fejében kukkolhatják az öltöző-vetkőző nőket, akik végül egy ünnepnap vacsorán felfedezik a kamerákat. Bosszúból másnapra sztrájkot hirdetnek, csak hogy az éppen szombat.

Vendégünk: **LASKA PÁL** forgatókönyvíró és **TAKÁCS RÓBERT** történész

Vendégünk: 10. Államszocializmus 2.

2018. március 7. (szerda) 17.30

GORAN MARKOVIC: TITO ÉS ÉN

(magyarul beszélő, jugoszláv filmszatíra, 118 perc, 1992)

1954-ben, a tízéves Zorán népes családjával együtt egy kis lakásban él. A fiú példaképe az ország első embere - Tito marsall. Zorán ír egy fogalmazást a karizmatikus kommunista diktátorról, amelyben kijelenti, hogy Tito elvtársat jobban szereti, mint a családját. Jutalomképpen csoportos túrára mehet példaképe szülőhelyére. A kitüntetett fiatalok csoportjába Zoran szerelme, Jasna is bekerül. Az ügybuzgó Raja elvtárs vezetésével az álmok kirándulása azonban nehéz, kiábrándító próbatétellé válik.

Vendégünk: **SZERBHORVÁTH GYÖRGY** szociológus

11. Médiakritika („kelet” - állami televízió)

2018. március 28. (szerda) 17.30 - ÚJ IDŐPONTBAN!

BÁCSKAI LAURÓ ISTVÁN: GYULA VITÉZ TÉLEN-NYÁRON

(magyar vígjáték, 76 perc, 1970)

A gunyoros közéleti és médiakritika középpontjában egy tévésorozat áll. A végvári csaták idején játszódó film amatőr főszereplője, a sörgyári melós, Prohászka Feri lángra lobbantja a magyar nők szívét. A sorozat kirobbanó sikert arat, hevíti a magyar öntudatot. Az elharapódzó törökellenes kampány azonban közbelépésre serkenti Bodó főszerkesztőt: Gyula vitézt hűtlenség miatt meg kell ölni. Csak hogy a közönség nem tűri a csúf véget, követeli a folytatást.

Vendégünk: **LASKA PÁL** forgatókönyvíró és **TAKÁCS RÓBERT** történész

12. Rendszerváltás

2018. április 4. (szerda) 17.30

SZOMJAS GYÖRGY: RONCSFILM

(magyar játékfilm, 89 perc, 1992)

1989-ben vagyunk, a kelet-európai szocializmusok összeomlásának nevezetes esztendejében. Mindazonáltal a film egyetlen mozzanata sem utal e történelmi pillanat magasztosságára, ellenkezőleg, a vásznon burjánzó burleszk mozzanatfüzérek mintha csak számárfület akarnának mutatni a politikai felhőrégiók gögös színhjátékának. A film kópés gesztussal fordul a politikák számára megközelíthetetlen, profán, hétköznapi létezés misztériuma felé. A színhely egy lerobbant, ételszagú lakótömb Gólyának nevezett kocsmája és annak közvetlen környéke. A chaplini kisemberek világa ez. Bizonytalan, lecsúszott egzisztenciák élnek errefelé: munkanélküliek és alkalmi munkások, zöldségesek és taxisok, melegszívű svihákok és alkalmi szeretők. Csúfak és gonoszak, lágyszívűek és hirtelen haragúak. Csupa kedves csirkefogó.

13. A Thatcher-korszak és a neoliberális kapitalizmus

2018. április 18. (szerda) 17.30

PETER CATTANEO: ALUL SEMMI

(magyarul beszélő, angol-amerikai vígjáték, 90 perc, 1997)

Gaz (Robert Carlyle) bármit elvisel, csak a pénztelenséget nem. Ezért amikor kirúgják a gyárból, miközben állás egy szál se, öt cimborájával eszelős vállalkozásba kezdenek. Vetkőzni fognak, korra, súlyra és lelkiállapotra való tekintet nélkül. Sőt, az egy dolog, hogy levetkőznek, de mindezt Tom Jones és Donna Summer zenéjére egy népes kocsmában, ahol mindenki ismeri őket, ráadásul a mit sem sejtő feleségek és egyéb családtagok is bármikor betérhetnek.

14. A délszláv válság és a mediatizált politika

2018. május 2. (szerda) 17.30

BARRY LEVINSON: AMIKOR A FAROK CSÓVÁLJA...

(magyarul beszélő, amerikai filmszatíra, 97 perc, 1997)

A Monica-féle botrány évében nem csekély vihart kavart ez a fergeteges politikai vígjáték. Két héttel az elnökválasztás előtt Amerika elnöke félreérthetetlen szex-botrányba keveredik, amely végképp kompromittálja esélyeit. A médiában igen járatos és dörzsölt tanácsadója sugallatára kitalálnak egy háborút, amelyet könnyen meg lehet nyerni. Albánia úgymint messze van, a híradókba meg elég néhány véres kép...

Hollywood viszont elég közel, úgyhogy felbérelnek egy csúcsproducert a kitalált háború hiteles megrendezésére. És mi még azt hittük, hogy tudunk a sorok között olvasni.

